

O KAJKAVSKIM OSOBINAMA U »NEKAJKAVSKIM GOVORIMA« GRADIŠĆA

Na cjelokupnom području koje se uzima kao »gradišćansko« u dijalekto-loškom smislu¹ postoji samo jedan govor, naime govor dvaju sela Vedešin i Umok (Hideség i Fertóhomok) u zapadnoj Madžarskoj blizu Šoprona, koji bi se mogao smatrati kajkavskim, iako ni on nije tipično kajkavski. Svi su ostali govori, uključujući tu i govor Hrvatskoga Groba, nedaleko od Bratislave, u kojem se govori *kaj*,² čakavski ili čakavsko-štokavski odnosno štokavsko-čakavski. Sve se to može dosta uvjerljivo dokazati na osnovu strukturalnih i genetskih osobina. Iako, dakle, svi govori osim navedenog u blizini Šoprona imaju kao osnovicu čakavski, odnosno, u manjoj mjeri, štokavski dijalekat, ipak se stječe dojam da jezik gradišćanskih Hrvata u cjelini ima dosta tijesne veze s kajkavskim dijalektom. Odakle taj dojam? Prije svega treba istaći da u velikom broju zajedničkih elemenata svih govora nema ništa što bi bilo naročito karakteristično za samo jednu od velikih dijalekatskih jedinica srpskohrvatskog jezika. Tu bismo mogli navesti arhaizme u nominalnoj fleksiji (nema sinkretizma padeža u množini) ili u fonetici (npr. čuva se grupa *čr*), ali i druge zajedničke elemente kao što su gubitak aorista i imperfekta, ima poseban način za izražavanje radnje koja se ponavljala u prošlosti (npr. *kad smo bili mladi, smo tili (ili mogli) pojt tancat* »običavali smo«), svugdje se tvori futur I na isti način pomoću *l*-participa glagola i oblika pomoćnog glagola *htjeti*, nalazimo zajedničke fonetske osobine u pojedinim riječima, npr. *četrtak, saki, sliva, srbi me, morje* i dr. Osim toga možemo spomenuti zajedničke inovacije kao što su posebni tip neutralizacije zvučnih i bezvučnih konsonanata na kraju riječi (*bok — bog je, otac — otadz je*), gubitak (h) u izvjesnim pozicijama itd., a od posebnog značenja je, čini se, zajednički leksički fond i starih donesenih riječi i posuđenica novijega porijekla.

Prilikom promatranja kajkavskih elemenata ići ćemo ovim redom: a) govor Vedešina i Umoka, b) »lažni« kajkavski elementi, c) kajkavski elementi, d) leksika, a na kraju ćemo izvesti e) neke zaključke.

a) *Vedešin i Umok*³

Govor dvaju spomenutih sela, koja se ipak ponešto među sobom razlikuju, svakako je kajkavski prema zamjenici *kaj, zakaj*, prema (gotovo) jednakim

¹ To znači austrijska pokrajina Gradišće s pograničnim pojasom u Madžarskoj, poznata sela u blizini Bratislave te bivše hrvatske kolonije u Donjoj Austriji i južnoj Moravskoj.

² Podrobno je opisao taj govor V. Vážný u monografiji *Podunajská dedina v Československu*, izdana A. Václavíkom, Bratislava, 1925, str. 109—176.

³ S. Ivšič, »Hrvatska dijaspora u 16. stoljeću«, priredio B. Finka, *Izabrana djela iz slavenske akcentuacije*, München, 1971, str. 762 sl., R. Kolarič, »Govor dveh slovenskih vasi na Madžarskem ob Nežiderskem jezeru«, *Južnosl. filolog*, 30/1—2 (1973), str. 369—

refleksima za jat i poluglase kao i istim refleksima za slogotvorno *l* i za nazalni vokal *ɔ*. Ipak, govor (koji je Kolarić sasvim neopravdano čak smatrao slovenskim) nimalo nije tipičan⁴ zastupnik kajkavskoga dijalekta. Jat daje pod naglaskom obično *ej* u dugim a *e* u kratkim slogovima (npr. *dve| leta| ljeta*); u nenaglašenom položaju jat daje *i* (*drug| dir, divi| čica, va| verti*). S druge strane ima i dosta leksema sa *i* pod naglaskom (*nedi| la, poned| i| lek, sedi| la*). Refleks poluglasa je *e* i pod akcentom i u nenaglašenom položaju (primjeri: *ljet| ku, smjet| ha*, gen. mn. *ja| jec, stek| lo, re| kel*), ali je u nekim riječima, koje su manje-više iste u cijelom Gradišću, zastupljen na čakavski način, npr. *taj| edan, kade, ma| ša*, isto u riječi *dan*. Kontinuant jata i poluglasa *ej* i *e* (sa slobodnim varijantama *ej| i* u dugim, a *e| j| e| e* u kratkim slogovima) ne razlikuju se od kontinuanata praslovenskog *ě* (npr. *jed| en| sed| en*), što je slučaj u tipično kajkavskim govorima. Dalje, jednačenje *l* i *ɔ* kao u (*vuk, put*) isto nije tipično u centralnim govorima gdje nalazimo *o*. Glagoli druge vrste imaju sufiks *-ni-* (*digniti*). Sasvim je netipična i tvorba futura I, što sam već gore spomenuo (primjer iz Vedešina: *kada ja budem puop, ti ćeš mi bit kantoš*). Perfektivni se glagol ne upotrebljava za označavanje buduće radnje u glavnoj rečenici.

Što se tiče akcentuacije, Ivšić svrstava taj govor u grupu I-7 u kojoj nema intonacijskih opozicija.⁵ Akcentuacija obadva sela ima malo tipično kajkavskog, naime, u većini slučajeva izostaje metatonijski cirkumfleks osnovne kajkavske akcentuacije,⁶ npr. *zis kr| đum*, nom. mn. *ljet| a* (gen. mn. *ljet| i*), 3 sg. *djet| la, zdignu| la, mišlila* i dr.

Ima, naravno, i drugih osobina koje opravdavaju klasifikaciju govora kao kajkavskog, ali, po mom mišljenju nesumnjivo, govor se mora tražiti na periferiji kajkavskoga područja u blizini čakavskog i štokavskoga (šćakavskoga) dijalekta.

b) »Lažne« kajkavske osobine u Gradišću

Pod »lažnim« kajkavskim osobinama podrazumijevam osobine koje bi se mogle smatrati kajkavskima da nisu nastale tek u novoj domovini pod utjecajem nehrvatske okoline.⁷ Evo nekoliko primjera:

Kajkavska akcentuacija, upravo kajkavski izgovor uopće, razlikuje se od štokavskog i čakavskog po tome što je kajkavska artikulacija neakcentovanih

381, I. Brabec, »Hrvati uz Muru i Dravu te u Vedešinu«, *Ljetopis JAZU*, 74 (1970), 499f., G. Neweklowsky, »Die kroatischen Dialekte des Burgenlandes und der angrenzenden Gebiete«, poglavlje 3.7 (u štampi u *Schriften der Balkankommission der Österreichischen Akademie der Wissenschaften*, Band 25).

⁴ Za »tipično« kajkavske osobine vidi P. Ivšić, »O klasifikaciji srpskohrvatskih dijalekata«, *Književnost i jezik*, 10 (1963), 33 sl., A. Šojat, »Govor u Samoboru i njegovoj okolici«, *Rasprave Instituta za jezik*, 2 (1973), str. 67 sl., za fonološki i akcenatski sustav kajkavskog dijalekta u 16. stoljeću Z. Junković, »Jezik Antuna Vramca i podrijetlo kajkavskog dijalekta«, *Rad JAZU*, 363, Zagreb, 1972, str. 67—83.

⁵ Ivšić, »Hrvatska dijaspora...«, str. 763. Za podjelu kajkavskog dijalekta prema akcentološkim kriterijima vidi S. Ivšić, »Jezik Hrvata kajkavaca«, *Ljetopis JAZU*, 48 (1936), 79—85, prigovor čisto akcentološkoj kalsifikaciji kod Ivšića, op. cit., 34 sl.

⁶ Za kategorije u kojima dolazi metatonijski cirkumfleks vidi Ivšić, »Jezik Hrvata kajkavaca«, str. 71, usp. Junković, op. cit., str. 73—79.

⁷ O dodirima gradišćanskih hrvatskih govora sa nehrvatskim govorima okoline vidi G. Neweklowsky, »Über die Klassifizierung von Auswandererdialekten«, *Wiener slav. Jahrbuch*, 18 (1973), isti, »Die kroatischen Dialekte...«, poglavlje 2.

vokala mnogo labavija od štokavske. »Zbog toga neakcentovani vokali postaju skloni za različne redukcije, a akcentovani, ako su iskonski i kratki, često se manje ili više produlje...«⁸

Pojave kao što su poludugi kvantitet naglašenih vokala ili neutralizacija kratkog akcenta (iktusa) s akutom (ali ne s cirkumfleksom) u gradišćanskim govorima (npr. jednak izgovor naglašenog vokala u primjerima kao *vidim* i *pišem*) nemaju ništa zajedničkog s kajkavskim izgovorom, već su rezultat interferencije s okolnim njemačkim govorima.⁹ Karakteristično je da se ova pojava primjećuje samo u jezički ugroženim selima, odnosno u izgovoru pojedinaca.

Neutralizacijom fonema (č) i (t') u nekim čakavskim govorima Gradišća odnosno kod pojedinaca, opet pod utjecajem njemačke okoline (odnosno slovačke okoline u Hrvatskom Grobu) došlo je do formi kao *noč*, *peč* (*nuoč*, *pieč*). Prisutnost *č* (iz *č i *tj) s jedne, a *j* (iz *dj) u primjerima kao *mlaji*, *rojen*, *dohajat* s druge strane bila je klasifikacioni kriterij kajkavskih dijalekata za Belića.¹⁰

U nekim gradišćanskim govorima nalazimo iste ili slične promjene fonema (l) i (ń) kao u kajkavskim govorima.¹¹ Naime, pod utjecajem nehrvatske okoline može dolaziti ili do depalatalizacije, npr. *ľudi* → *ludi*, *ńegov* → *negov* (Hrvatski Grob; Prašćevo, Hrvatska Čenca u južnom Gradišću), ili, što je češće, *ľ* nestaje iz sistema (prelazi u *j*) a kod *ń* palatalni elemenat se odvoji kao poseban fonem, npr. *jűdi*, *kuđjn* (gen. jedn. *kűjna*), *dugovűjne*, *stűjne*, *škadűjn*, gen. jedn. *škadűjna* itd. (primjeri iz Kalištrofa), ili na kraju riječi nalazimo nazalno *j* (npr. u sjevernom Gradišću *kuđj*, gen. jedn. *kűña*) ili čak denazalizirano *j* (npr. *kűj*, gen. *koűň* u Santaleku u južnom Gradišću).

Gubljenje glasa *h* u poziciji ispred *l r* nalazimo u gotovo svim gradišćanskim govorima kao i u nizu kajkavskih govora¹² dok je (h) u drugim izvan sustava. I u ovom slučaju se radi očito o pojavi interferencije s njemačkim govorima u kojima ispred *l r* isto nema *h*. Karakteristično je da se *h* čuva ispred *l r* u Devinskom Novom Selu i u Hrvatskom Grobu u Slovačkoj, npr. *hľib*, *hřen* prema *ľib*, *řen* (*rin*).

Možda bismo ovdje mogli dodati i neke sintaksičke pojave, kao upotrebu prijedloga *od* (npr. *govoriti od koga* mjesto *o kome*), dalje, nema instrumentala bez prijedloga (*kopati s motikom*), slična je upotreba infinitiva (*to je za vidit*, *za prodat*)¹³ itd. Ovi primjeri nisu isključivo kajkavski, a osim toga mogli su nastati posredovanjem njemačkog jezika i na kajkavskom tlu i kod gradišćanskih Hrvata.

⁸ Ivšić, »Jezik Hrvata kajkavaca«, str. 66.

⁹ Neweklowsky, »Die kroatischen Dialekte...«, poglavlje 2.

¹⁰ A. Belić, »Kajkavski dijalekt«, *Narodna enciklopedija*, 2 str. 226.

¹¹ Belić, op. cit., str. 225. Za pojedine kajkavske govore i grupe govora vidi npr. Šojat, »Govor u Samoboru«, str. 57, isti, »O govoru Cerja kod Sesveta«, *Rasprave Instituta za jezik*, 2 (1973), str. 46, I. Kalinski i A. Šojat, »Zelinski tip govora«, *Rasprave Instituta za jezik*, 2 (1973), str. 24.

¹² Npr. u Podravini, v. F. Fancev, »Beiträge zur serbokroatischen Dialektologie«, *AfSIPh*, 29 (1907), str. 332.

¹³ Usp. J. Jedvaj, »Bednjanski govor«, *HDZ*, 1 (1956), 323.

c) *Kajkavski elementi*1. *Akcentuacija*

Osnovna kajkavska akcentuacija s raznim tipovima metatonijskog cirkumfleksa ne postoji u Gradišću. Zajedničko obilježje kajkavskog dijalekta i svih gradišćanskih govora jest gubljenje poslijeakcenatskih dužina, npr. gen. jedn. *rībē* → *rībe*, instr. *rībōm* → *rībom*, *drūgī* → *drūgi* itd. Osim toga nalazimo sekundarne dužine u pojedinim slučajevima koji se podudaraju s odgovarajućim primjerima u kajkavskom dijalektu, mada se ne slažu u pogledu intonacija. Duljenje u zatvorenom slogu viši se izvan ultime u ponekim primjerima u većini čakavskih govora Gradišća (npr. gen. jedn. *ūjca*, *mīslit*, *īsti*), a dosljedno samo u selu Stinjaki (*īšla* × *īša*, 3 sg *mīslī*, nom. mn. *riēbra* itd.). U čakavskim govorima srednjega Gradišća, u kojim je došlo do diftongizacije samo dugih vokala *ē* *ō*, lijepo vidimo izvorne kvantitetske opozicije u deklinaciji kao npr. *sēlo* × mn. *siēla*, *lēto* × *liēta*, gen. jedn. *vrīmena* × mn. *vrimiēna*, što odgovara potpuno bednjanskoj akcentuaciji (akut i u tipu *siēla*, *vrimiēna*).¹⁴ Nalazimo akut i u većini drugih Ivšičevih kategorija na iskonski kratkim slogovima,¹⁵ npr. *ziēle*, instr. i lok. mn. *kuōñi* × nom. mn. *kōñi*, *zeliēni* (*zēleno*), *triēti*, osim toga i u riječima *vuōļa*, *kuōra*.

Iako infinitiv i supin nisu različite kategorije u gradišćanskim govorima, ipak nalazimo bar jedan primjer za nekadašnju razliku, a to je glagol *spat*. U sjevernom i srednjem Gradišću kaže se *ja ću spāt* »ja ću spavati« prema *ja ću spāt* ili *idem|griem spāt* »idem spavati«.

Upadljivo podudaranje postoji između akcentuacije govora sela Bajngrob u srednjem Gradišću i akcentuacije u Virju.¹⁶ U obadva govora akcent riječi ograničen je na posljednja dva sloga. Dok u Virju postoje kvantitetske opozicije, u Bajngrobu akcentat je dinamičan, ali to je rezultat kasnijeg razvitka u Gradišću. Primjeri iz Bajngroba: *s'elo*, *dž'ime*, gen. jedn. *džim'ena*, *gospod'in*, *n'oga*, gen. jedn. *nog'ie*, *žen'ie*, *crikf'ie*, *ver'ovat*, *ist'ina* itd.

2. *Druga podudaranja*

Jedno značajno obilježje štokavsko-čakavskih govora u južnom Gradišću jest oblik *štil*, *šti*, *štija*. Glagol dolazi praktički samo u *l*-participiju i u enklitičkim oblicima *ću*, *ćeš* itd.

Za iste govore kao i za neke govore južnoga Gradišća koji su nesumnjivo čakavski, karakteristična je proteza *v* ispred *u* u nekoliko riječi, čiji je broj dosta ograničen: primjeri iz Čembe *vuč'it*, *v'ugal*, *vug'arski*, *v'uglen*, *v'ujac*, *v'ujt* (»otići, pobjeći«). Na cijelom području Gradišća nastaje sekundarno *h* pred slogotvornim *r* na početku riječi, što isto susrećemo u mnogim kajkav-

¹⁴ Jedvaj, op. cit., str. 298.

¹⁵ »Jezik Hrvata kajkavaca«, str. 72.

¹⁶ Za Bajngrob v. G. Neweklowsky, »Zur kroatischen Mundart von Weingraben im Burgenland«, *Wiener slav. Jahrbuch*, 14 (1967/1968), str. 112 sl., isti, »Die kroatischen Dialekte...«, poglavlje 3.3, za Virje v. Fancev, op. cit., str. 338—345.

skim govorima (tip *hrž*, *hrja/hrd'a*).¹⁷ Glas *h* dolazi i drugdje — ali sasvim rijetko — kao protetski konsonant, npr. *hujt* (= *vujt*) u Žamaru, *hidem* (običajnije *grem*) u sjevernom Gradišću. Protezu *j* nalazimo dosljedno u riječi *južina*, dok je skoro svugdje *oš*, u Čembi kažu *japo »otac«*.

Mjesto *pro-* govori se gdješto *pre-*, npr. u Čembi *premenit se*, *prekliinat*, *prejdući »prošli«*, u Stinjakima *presteri »prostrijeti«* i sl. U jednom dijelu hrvatskih govora u južnom Gradišću (kod Štoja) mijenja se *h* u *f/v* u oblicima kao nom. mn. *nofti (novat)*, *lafko (lavak)*, *měfko (mekav)*, *žufko (žukav)* i dr. Prijelaz grupa *tl dl* u *kl gl* (odnosno *kļ gļ*) rasprostranjen je u cijelom Gradišću, ali je ograničen na pojedine riječi, npr. *gl'ito*, *smekļ'ie »smeće«* (Čemba), *glaka* (Hrv. Cikljin), *piekļr* njem. »Bettler«, *kla*, *kikļa* njem. »Kittel« (Filež) i dr. Skupina *mn* prelazi u *vn* u riječima *sedavnajst*, *osavnajst*, u dva, tri sela južnoga Gradišća. U velikoj većini govora nalazimo oblike *kuliko*, *tuliko*, a isto tako pojednostavnjivanje konsonantskih skupina u primjerima kao *šenica*, *tić*, *čela*, *četrti*, *četrtak* i dr.

Što se tiče pojedinih riječi koje pokazuju neke fonetske osobine prisutne i u kajkavskim govorima, mogli bismo navesti stari oblik imperativa *jič*, *jičte*, oblik *cirkva* i *melin* u Hrvatskom Grobu, dok je drugdje samo *ji*, *i*, *jite*, *ite*, *crikva* i *malin* odnosno *mlin*. U cijelom sjevernom i srednjem Gradišću kaže se *vlič/vluć* a u južnom *vuč*. Kao što je rečeno, skupina *čr* ostaje u Gradišću kao uopće u kajkavskom i čakavskom dijalektu. U dvije, tri riječi se međutim rastavlja skupina, npr. *čerip*, *čerišna* (u Čajti isto tako kao u Virju).¹⁸ Svugdje se čuje oblik *med(a)* »među«, *garvan* mjesto *gavran*; komparativ pridjeva *velik* glasi *veksi* u većini govora južnoga Gradišća.

U svim govorima osim u Hrvatskom Grobu i Devinskom Novom Selu kondicional se tvori pomoću nepromjenljivog *bi*, tip: *bi rekal*, *bi rekli*, *bi bil rekal*, *bi bili rekli*.

Jedna vrlo zanimljiva sintaksička pojava je upotreba genitiva umjesto akuzativa za neživo. U čakavskim govorima sjevernog i srednjeg Gradišća¹⁹ upotrebljava se za zamjenice i pridjeve bez imenice, rijetko i uz imenice, npr. *kupili smo prvi traktor va seli*, *smo si jednoga kupili*; *sam si moral špricara kupit*. Kod Vlaha u južnom Gradišću pojava je mnogo češća, npr. *ja sam ovoga bor polamā*; *daj mi toga nož*, rijetko *daj mi toga noža*.

d) *Leksika*

Leksem *kaj* govori se osim u dva kajkavska sela samo još u Hrvatskom Grobu. Drugdje se čuje samo *ča* ili *što*. Ali ipak, upravo u leksici ima možda najviše podudaranja s kajkavskim dijalektom. Hadrovics²⁰ ističe da su gradišćanski Hrvati prije doseljenja bili u stalnom dodiru s kajkavskim dijalektom i da se njihova književnost razvijala pod utjecajem kajkavske književnosti.

¹⁷ Npr. Šojat, »Govor u Samoboru«, str. 58, Kalinski i Šojat, op. cit., str. 24, i dr.

¹⁸ Fancev, op. cit., str. 335.

¹⁹ Za književni jezik gradišćanskih Hrvata u 18. i 19. vijeku v. L. Hadrovics, *Schrifttum und Sprache der burgenländischen Kroaten im 18. und 19. Jahrhundert*, Wien—Budapest, 1974, str. 299.

Ako malo prelistamo najstarije kajkavske rječnike, među njima Habledićev Rječnik²¹ iz 1670. godine, ali i Belostenčev Gazofilacij²² koji je izašao tek 1740 (poznato je da je rječnik izašao tek 65 godina poslije pišćeve smrti, pa je zato opravdano da ga smjestimo u sredinu 17. stoljeća),²³ onda ćemo vidjeti da je i dobar dio osnovnog leksičkog fonda zajednički i kajkavštini i gradišćanskim Hrvatima. Zanimljivo je da u tom zajedničkom fondu ima dosta njemačkih i mađarskih posuđenica. Kad uzmemo u obzir da su se Hrvati doselili u Gradišće tokom 16. stoljeća, a da se kod spomenutih dvaju rječnika radi o leksičkom blagu sredine 17. stoljeća, možemo zaključiti s velikom vjerojatnošću da je dobar dio njemačkih i mađarskih posuđenica već donesen iz stare domovine. Ovo je važno iz dva razloga: a) za određivanje područja rasprostranjenosti pojedinih riječi prije seljenja, i b) za kronologiju preuzimanja posuđenica.

Njemačke riječi kao npr. *merkati* (njem. *merken*) u značenju »paziti, čuvati«, *coprnica* (samo u nekoliko sela, usp. njem. *zaubern*) »vještica« ili *lojtra* (njem. *Leiter*) »ljestve« dokazuju da su ih Hrvati preuzeli još u staroj domovini, jer kod prvog primjera (*merkati*) semantika njemačkog uzora ne odgovara današnjem značenju te riječi, a kod drugog i trećeg primjera fonetsko stanje hrvatskih posuđenica ne odgovara fonetskom razvitku dotičnih riječi u njemačkim gradišćanskim govorima.

Navest ću redom primjere iz Habledićeva Rječnika koji su prisutni ili u svim ili u nekim gradišćansko-hrvatskim govorima, a ističu se nekim posebnostima (u zagradama gradišćanske riječi ako treba; pravopis je originalan):²⁴

ar, aldou, bermam, beteg, chetrtek (četrtak), copernicza, czuczek (cucak, kukac), czukor, dekla, derchanye (drčanje = »trčanje«), deszet krat, devetich (devetič), devichicza (divičica), drošgye (droždže/drožje), falat, fertuh, frigam, frisko, galge, gdo, gód (u značenju »imendan«), godina (»kiša«), halya, hafzen (hasan), hergyau, hifa (»soba; kuća«), hiŋni tovaruŋfi, hordou, hruska, hudoba, huhnyavicza, jachmen, jad, japa, jazvecz (jazvac), jezero (»hiljada«), kacha, kaŋtiga, kertovina, kinch, kip, klet (kilit na polju), klicza (u značenju »žalac«), knige (pluraletantum), korbach, koteri (samo u Hrvatskom Grobu), klop (»krepelj«), kulik, laloka, laŋztovicza, lyuczto, lokot, loza (»šuma«), lúg (»šuma«), machaha, merlin, metuly, morem, moŋgyani, nadra, nemski, nigdar, nigdor, noro, oblok, oczvirek (ocvarak, ucvirak), okno, ofzebuyni, pantlin, pek, pelda, penezi (pinezi), pevecz (pivac), piacz, playbayŋz, plyundre, podoiti (»pomusti«), pohiŋtvo, poleg, pominamŋze, poŋznesnicza (posnašnica), precze, preja, pripetitiŋze, protuletje (protuliće), purgar (»seljak« u južnom Gradišću), racza, rubacha, santam, seja (žaja/žedža), sitek (žitak: 1. »život«, 2. »žito«), skolnik, skornye, skvorcz, skur, soŋtar, spicza, stem (»čitam«), stimam, strok, suhkek (žukav, žuhko), szajau, szapa, szinokofa,

²⁰ *op. cit.*, str. 430.

²¹ Juraj Habledić, *Dictionar, ili Reči slovenske zveksęga ukup zebrane...* Graz, 1670.

²² Joannis Belostenec... *Gazophylacium seu latino-illyricorum onomatum aerarium...* Zagreb, 1740.

²³ A. Šojat, »Kajkavska akcentuacija u Belostenčevu rječniku«, *ZFL*, 17/1 (1974), str. 87.

²⁴ Očito je da u leksici ima dosta podudaranja i sa čakavskim i sa štokavskim dijalektima.

szobota, szokach, szpameten, sztalis, stranfzki, takay, tanczam, tég (»žito«), tolmachim, tolvay, tovaruf, truden (»umoran«), tuji, tuliko, vabecz (babac »vršilac određene funkcije na svadbi«), vankus, vapno, varas (varoš »grad«), uchera (čera), vech (»više«), vekfi, ufamfze, zviranyek (zviranjak »izvor«), ukolo, vojfzk (vojsak), urachtvo, ured (vred »uskoro«), ufzagdar, ufzaki, vuchim, vugerfzki, vugricza, vuyti, vujecz (vujac), zapametiti, zapiram, zaruki, zbantuem, zdvoim, zelye (»kupus«), zibka, zlamenye, zob, zopet, itd.

e) *Zaključak*

Iz svega ovdje iznesenoga možemo izvesti zaključak da i u nekajkavskim govorima Gradišća ima osobina, koje se obično smatraju kajkavskim. Danas nam je dobro poznato da su gradišćanski Hrvati zauzimali područje između rijeka Kupe, Save i Une, po svoj prilici i dolinu Une i jedan dio zapadne Slavonije, dakle područje na kojem su se ukrštavale izoglose kajkavskog, čakavskog i šćakavskoga dijalekta. U samom Gradišću granice između pojedinih dijalekatskih skupina dosta su oštre i izrazite tako da mislim da je jedva došlo do mehaničkog miješanja mjesnih govora. Ali ipak ima toliko zajedničkih, »kajkavskih«, osobina, naročito u leksici. Stoga pretpostavljam da su takve osobine bile i prije seljenja široko rasprostranjene a da su danas, poslije iščezavanja čakavskih i šćakavskih govora u dijelu unutrašnjosti kopna, uglavnom sačuvane u kajkavskom narječju.